

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

De recusatione Inquisitoris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

Et propterea in Hispania prudētissime prima in
 structione Hispanensi c. 16. cautum est, quod cū de
 positiones testium publicantur, & earū copia reis
 traditur, supprimantur quadam circumstantia, ex
 quibus testes possunt cognosci, quod refert etiā Jo-
 hannes Roias in singularibus fidei, singular. 208.
 Sit autem circumstantia illa, dies & hora delicti
 commissi, & si qua sunt similes, qua prudentie In-
 quisitorum relinquuntur. Simancas de carbo. in st. it.
 tit. 64. nu. 26. atque hoc ipsum videtur iam olim
 statuisse concilium Buterense c. 10. dum iubet ne te-
 stium nomina signo, vel verbo aliquo publicentur.
 de quo dicam amplius infra super quesi. 75.

a Primus est, quod prædictorum nomina nō
 in ipsa processibus copias, sed in aliqua particulari
 cedula conscribantur, &c. In Bononiensi, Barci-
 nonensi, & codice Cardinalis de Gambarara ita: sed
 in aliqua ad partē cedula conscribantur, est phra-
 sis Hispana latinitate incōditiō stylo donata, ad par-
 tem, id est in vna papyro scribatur nomina testium,
 in alia vero testium depositiones, sed ut cuncti fa-
 cilis sententiam deprehenderent, visum est lectio-
 nem codicis Sabellani sequi, ut est impressa.

Item quantum ad hunc primum modum attinet,
 eum tradit etiam Franciscus Brunus tract. de indi-
 cibus & tortura, sed nullo modo debet in hoc crimine
 observari.

b Et ex tunc in illa causa non potest dare illū
 inimicum capitalem, cum medio iuramento
 dixerit amicum.] Et ratio est, quoniam qui semel
 approbavit testes, non potest amplius eum reproba-
 re. Felynus in c. præsentium, de testibus. num. 7. &
 S. Antonius part. 3. tit. 9. c. 11. §. 1. Salycetus,
 & alij, in l. si quis testibus. C. de testibus. Alexan-
 der consil. 62. li. 1. late Bossius tit. de publicatione
 process. & test. num. 13. & seq. & præ ceteris ele-
 ganter Boerius decisio 245. incipien. Sed quid si
 quis in iudicio, nu. 2. 3. 4. ubi hoc declarat & limi-
 tat, quem omnino video.

c Sextus modus est: nam delato processus co-
 pia exhibetur, &c. & se defendēdo multos se ha-
 bere inimicos capitales exprimit, &c.] Hic mo-
 dus est tutissimus, & utilissimus in hac causa, quē
 olim præscripsisse mihi videtur Concilium Bit-
 urrense ca. 10. in hęc verba: Illud autem caueatis,
 secundum protidam sedis Apostolica volūtatē,
 ne testium nomina signo, vel verbo aliquo pu-
 blicentur, sed si instat contra quem Inquisitio
 fit, dicens forte se habere inimicos, vel in se ali-
 quos cōspirasse; inimicorum ab eo, seu conspira-
 torum nomina, & inimicitarū, seu cōspirationis
 causa, & veritas exigantur: ut sic & testibus con-
 salatur, & ipsis etiam conuincendis. haftenus ibi,
 quod est diligentissime animaduertendum.

d Et ibi per consiliarios tractatur, si delatum
 & testes cognoscant plene, &c. Conueniunt fere
 in omnibus hoc loco Bononiensis, Barcinonensis,
 & codex Card. de Gambarara, sed in Sabellano fortas-
 sis clarius ita legitur: Et ibi tractent ipsi consilia-
 rii, si inter delatum & testes plene cognoscatur
 inimicitia capitalis, vel non: & si per huiusmodi
 consiliarios plene cognitū fuerit de inimicitia ca-
 pitali omnium vel aliquorum, qui reputabuntur

A consilio plurium inimici capitales, repellentur:
 qui vero non reputabuntur, admittentur: Si autem
 dicti consiliarij nō cognouerint delatum, &
 testes, &c. fere ut impresso: in quo ut planior esse
 sententia, ita vellem legendū: Et ibi per consiliarios
 tractetur, si ipsi delatum & testes cognoscūt ple-
 ne, & si inter eos est inimicitia capitalis, &c. Nihil
 fuit immutatum, sed hoc fuit animaduersionem.
 & sane codicis Sabellani lectio planior videtur.

Hoc autem Emerici consilium vsque adeo tutū
 esse existimo, ut si obseruetur, nihil inde incommodi
 vel testibus vel reis possit oriri: imo vero multum
 hac ratione reorum salutem consulatur. Ceterum inte-
 gerrimos esse oportet consultores, quibus res tanti
 momenti credenda est; nec illis Inquisitor commit-
 tet tale secretum manifestādo nomina testium, vel
 delatorum seu denunciatorum, quos probabiliter su-
 spicatur, aut propter magnam amicitiam, aut san-
 guinis cōmunitiōne, aut ob alias causas reis quan-
 doq; propalatos nomina testium aut accusatorum,
 aut denunciatorum, in quo multa opus est prudentia.

De recusatione Inquisitoris.

C TERTIVM quod prorogat & dilatat epi-
 scopi seu Inquisitoris iudicium, sententiā seu pro-
 cessum, est ipsius iudicis, s. Episcopi vel Inquisi-
 toris recusatio; & hæc quandoque est aliqua, at-
 que iusta, quandoque est friuola, atque nulla.

Quando enim delatus videt, quod Inquisitor
 grauauit eū realiter & de facto, utpote, quia de-
 fensiones iuris eidem petenti non concessit, vel
 aduocatū eidem negauit, vel similia; recusat eū
 merito ut suspectum: causam recusationis præha-
 bitam allegando. Tunc Inquisitor debet attēde-
 re ad causam recusationis: & si videt quod cōtra
 ius & iustitiam eum grauauit, defensiones iu-
 ris sibi denegando, vel similia peragendo: tunc
 Inquisitor habet duas vias recusationem huius-
 modi repellendi.

PRIMA est, ut cū senserit, quod delatus vult
 eum recusare, antequam recusatio ad eum per-
 ueniat, committat alicui plenarie vices suas; &
 extunc nō poterit recusari, nec facta commissio
 impugnari, ut habetur extra de off. deleg. li. 6. c.
 Iudex. secus si non committeret in totum & ple-
 narie vices, ut in c. allegato.

SECUNDA via est, ut cum recusatio fuerit
 Inquisitori presentata, Inquisitor vidēs quod me-
 rito delatus ipsum ut suspectū recusauit, pro eo
 cuius defensiones iuris sibi denegauit, vel aliud
 simile, quod fieri non debuit, corrigat errorem
 suum, & reducat processum ad illum statum, in
 quo erat antequā ipsum grauauisset, utpote ad
 illum statum, in quo delatus ab eo defensores iu-
 ris petiuit, dicendo: Ego reduco processum ad il-
 lū statū, in quo talis petiuit defensiones iuris, &
 acquiesco petitioni suæ, admittēdo eum ad se de-
 fendēdum; & concedo sibi iuris defensiones, &
 mando sibi dari copiam processus, & cōcedo a si-
 bi talē, quē petit in aduocatū, & talē in procura-
 torē; & sic ablato grauamine aufertur cā suspi-
 cionis

120

Cause iustæ
 recusandi iu-
 dicem.

Modi duo re-
 pellendi recu-
 sationem.

cionis, & recusatio iam fit nulla, iuxta cap. Cum cessante. extra de appellatio.

Quando vero delatus videtur habere iniustitiam, & praesumit de iudicis vero iudicio & iustitia, exquirat interdum coloratas causas eum recusandi ut suspectum, ut sic subterfugiat eius iudicium, & recusat eum, allegando, quod ipse Inquisitor est de parentela talis, qui denuntiavit eum, seu deposuit contra eum; seu est amicus talis, qui est eius inimicus; & similia colorata exquisita: Et tunc ipse Inquisitor, iuxta cap. Suspicionis. extra de offic. deleg. & de appella. cap. Secundo requirit, &c. Cum speciali eligat unum probum virum in arbitrum, & mandet recusanti, quod eligat alium: & sic electis arbitris mandet Inquisitor & cogat per suas litteras per sententiam excommunicationis late, quatenus citent recusantem, mandando ei, quod praesentem eis recusationem, & testes producat, & ipsi arbitri eos examinent diligenter, sic, quod infra tale certum tempus, scilicet, octidies ambo, si conveniant; vel unus eorum cum tertio per ambo electo, si non conveniant, super recusatione pronunciet: alias ipse utetur suo iudicio & officio, sicut prius in causa recusantis principali, recusatione huiusmodi non obstante.

Causa frivola recusandi.

Al. sub excommunicationis late sententiae p. 2a.

Si autem infra tempus arbitris assignatum percipiat Inquisitor, quod recusatio foret falsa, & per falsos testes probatur, & quod pronuntiabitur contra eum; tunc, cum assensu tamen recusantis alias non potest alicui committere plenarie vires suas, ut patet in alleg. c. Iudex. de offic. deleg. Si autem adveniente termino arbitris assignato, arbitri non pronuntiauerint Inquisitor ex tunc iudex remanet prout ante. Si arbitri pronuntiauerint recusationem fore nullam, remanet iudex ut prius: si autem pronuntiauerint recusationem esse legitimam, Inquisitionis officium conquiescit & quoad illam recusantis causam desinit esse iudex; nec potest alicui committere vires suas, ut patet in alle. c. Index. Et cum Episcopus siue Inquisitor non possit procedere ad sententiam, Episcopus & Inquisitor vel alter eorum denuntiet factum domino nostro Pape, supponendo, quod non obstante huiusmodi recusatione possit Inquisitor procedere cum Episcopo in causa illa, vel subrogat alium quo ad causam illam, qui cum Episcopo & Inquisitore possit procedere in eadem.

COMMENT. XXX.

Num. 120.

Quid recusatio.

Quid appellatio.

Hic titulus de recusatione Inquisitoris, licet parum differre videatur a sequenti de appellatio: quae fit ab Inquisitore; tamen ex definitione utriusque discrimen non modicum colligitur. Est enim recusatio (ut ait Hostiensis in sum. tit. de recusatio. iud. delegati. §. quid sit recusatio.) ob iustam causam suspicionis contra iudicem propositam, audentia eiusdem iudicis declinatio canonice allegata. Appellatio vero (ut cum Canonistis nunc sentiam) a minore iudice per invocationem maioris iudicis pretextu iniquitatis primo late sententia rescissio, ita idem Hostiensis in sum. tit. de appellatio. §. quid sit appellatio.

Tamen si vero iudices, tam ordinarij quam delegati recusari possint. c. suspensionis. de offic. delegati. c. cum speciali. de accusatio. & l. aperissimi. C. de iudicis. traditque Hostiensis praecitato loco tit. de recusatio. §. quis recusetur. nihilominus tamen de Inquisitore naretur a pravitatis insignes viri id negaverunt, asserentes enim ut suspectum recusari non possent, gratissimus, aequissimus, probatissimus, & praeclarissimus eligi praesumatur. ita videri posse colligi ex. A rebiducano in cap. quia plerique. de offic. ord. lib. 6. tradit Franciscus Ripa tract. de pestes. par. 3. nu. 140. & Iacobus Menochius lib. 1. de arbitrarij iudicium, quae. 37. nu. 40. & nominatim recusari non posse scripsit Ioannes Roias in singularibus fidei, singu. 100. incipien. Inquisitores non possunt. & in tract. de haeret. par. 2. tit. de privilegijs Inquisitorum, nu. 435. & Bernardus Comensis in Lucerna Inquisitorum verbo, recusatio. §. 1. scripsit, in causa haereticis recusationem Inquisitoris raro & fere nunquam contingere.

Ceterum Simancas de catho. instit. tit. 17. num. 51. & 52. Bernardus Comensis praecitato loco. Locum in opere iudiciali verbo, recusatio. T abiecit in sum. verbo, inquisitio. §. 4. nu. 5. & alij non inferioris auctoritatis, posse recusari Inquisitorem admittunt. & haec sententia summo iure verior est, & tenenda: quoniam prior spectata iudicium probare honestior videatur.

Et in Hispania Madriliana quadam instructione anno Domini MDLXI. cap. 15. nominatim haec sententia definita videtur, ut iudices fidei recusari possint, in quo quis etiam ordo debeat observari praescribit, ut post referam.

Denique ergo posse Inquisitorem recusari, ut huiusmodi Emericus: nam & hoc titulus est, ac negis quoque remouet omnem iniquitatis suspicionem ab hoc sacro tribunali, & doceamus breuiter quod in tota recusationis causa ordo sit seruandus. de primis recusationis causis sunt asserenda, de quibus copiose Hostiensis in sum. tit. de recusatio. §. quae sunt iustae causae. & Ioannes. And. in ea. legitima. de appellatio. li. 6. quib. locis ille tredecim, hic duodecim causas recusationis commemorant, refert etiam multas Panormitanus in c. cum speciali. de appellatio. & alij quos prudens omitto.

Verumtamen in hoc tribunali non qualibet causa sufficientes ad recusandos alios iudices sunt admittenda, sed solum haec inimicitia, conspiratio in reos, aut quid tale, ut grauis amulatio. unde inimicitia oritur, quae inimicitia sepe comparari potest: nam causa quae fuerint his leuiore, negliguntur. Zabarella in clem. 1. de haeret. Angelus in sum. verbo, inquisitio. §. 9. Simancas de catho. instit. tit. 17. num. 51.

Item non quouis inimicitia sufficiens erit ad repellendum Inquisitorem, sed iudicio meo aut capitalis aut saltem grauis esse debet, iuxta doctrinam specul. & Ioannis And. ibi in additionibus tit. de iudice delegato. §. superest. ver. item si est inimicus, notat Abbas in c. accedens. el. 2. nu. 3. & ibidem Felyn. extra ut lite non contesti. & dixi copiose in libro de poenis haereticorum, ex quibus autem causis oritur capitalis inimicitia, explicui super q. 67.

Postremo

Postremo videndum est, quid fieri debeat ubi inquisitor recusatus est, in hoc articulo, ut ex tota hac Emerici serie disputationis colligitur, bisariam potest inquisitor recusari. Aut quia reum non servato iuris ordine aggravavit: Aut quia eius est inimicus. Si ob primam causam recusatio sit proposita, duas regulas tradit auctor ut possit evitari, quas nec refello, nec approbo: quia ea potius pertinent ad modum de appellatione inquisitoris, quam ad hunc de recusatione: ut mox dicam, cuius est recusatione interposita quiescere.

Si ob secundam causam recusetur, Emericus hic quando vero delatus aperte sentit, arbitros esse eligendos, qui de recusationis causa cognoscant, iuxta cap. suspitionis. de offic. delegati. c. cum specia. de appellatio. idem tenere videtur Umberto Lotharius in opere iudiciali verbo, recusatio. Caterum decentius & honestius est, ne iudicium eludatur, et negotium catholice fidei differatur, & ut omnibus occasio facile recusandi inquisitorem auferatur, ut nulli arbitri eligantur: sed causa recusationis ad supremum inquisitionis Senatum est remittenda, ut ibi summam recognita, vel inquisitor recusatus regatur seu prohibeatur, ne iudicet in ea causa: vel contra iudicare iubeatur, dummodo semper meminerimus ob friuolas et leves recusationis causas non esse prohibendum inquisitorem ne iudicet.

Atque hac sententia de non eligendis arbitris, sed de remittenda recusationis causa ad supremum Senatam in Hispania Madriliana quadam instructione edita anno Domini M. D. L. X. I. cap. 5. 2. sancta est his verbis a nobis latine redditis. Si aliqui ex Inquisitoribus ab aliquo reo fuerit recusatus si Inquisitor habuerit collegam, qui fuerit praesens, debet tunc a cognitione illius causae abstinere, & certiorum facere Senatam, & interim collegam suum procedat quod si collegam non habeat, similiter faciat Senatam certiorum, & interim non procedat in ea causa, donec visis, & examinatis causis suspitionis, Senatam decernat quid fieri debeat, atque hoc ipsum fiet cum omnes Inquisitores fuerint recusati. haec ibi.

Hanc vero sententiam & ordinem in recusatione servandum omnino existimo, tum quia tutissimum hoc est & securissimum, tum etiam quoniam in iudice recusationis perinde est in heresis causa iudicandum atque in iudice appellationis. Manifestum est autem, quod cum in hoc crimine admittitur appellatio, ab Inquisitore ad Papam, aut ad supremum Senatam appellatur, ut dicemus in tit. sequenti, traditque copiose Zanchinus tract. de heret. c. 29. ita ergo videtur penitus in recusatione faciendum.

Et concedo sibi talem quem petit in advocatum, & talem in procuratorem. Haec verba diligenter sunt observanda: quoniam saepe vidimus dubitari, an Inquisitor debeat reo petenti hunc vel illum advocatum concedere alium ab eis qui sunt ordinarii advocati constituti in officio inquisitionis. & profecto non obstante quod in sacro officio deputati sunt advocati, cum expedire viderit Inquisitor potest alium constituere, seu concedere reo petenti: cum enim non reperitur in iure sibi denegatum quominus possit hoc facere, concessum esse videtur per ge-

neralitate textus in c. ut commissi. §. advocandi. de heret. lib. 6.

Expedire autem videbitur, quoties advocatus deputatus reo repertus sit inimicus, aut alias infenso in eum animo, vel ex aliqua causa suspectus: nam tunc petenti alium, concedet. sed ex officio quandoque alium dabit, cum cognatus vel affinis ipsius advocati fuerit delatus. iam ex pluribus alijs causis possunt haec fieri, quae nominatim a nobis prescribi non possunt.

Cum vero novi advocati conceduntur, memnerit Inquisitor prius circa eos observandas esse eas iuris solemnitates, quas supra tradidimus tit. de defensionibus reorum. §. sic concedetur sibi advocatus. De procuratore (si is etiam concedendus fuerit) eadem sunt accipienda.

Sic quod infra tale certum tempus, scilicet octo dies, ambo, &c. Jam monui paulo antea in hac causa non esse arbitros eligendos. caterum si contingeret quandoque eos eligi, haec verba sunt declaranda. dicit ergo Emericus, ut arbitri intra tale certum tempus iudicent de causa recusationis, quoniam tempus, intra quod arbitri terminare debent causam, non est a iure taxatum: sed iudex recusatus id debet praefigere, intra quod nisi arbitri iudicarint de causa recusationis, tunc iudex recusatus cognoscere poterit de causa principali. c. legitima. de appella. li. 6. ibi: Infra quem (scilicet terminum) in idem conveniat, vel tertium concorditer advo-cent, cum quo ambo, vel alter eorum, eius sulpicionis negotium terminare procurent: alioqui iudex ex tunc in principali negotio procedere non omittat. haec ibi. quae non latuerunt Emericum, dum paulo post dicit: Si autem adveniente termino, &c.

Tempus arbitris concessum ad terminandam causam, non est iure taxatum.

De appellatione quae fit ab Inquisitore.

QUARTVM quod prorogat & dilatat iudicium, sententiam & processum Inquisitoris, est delatus ab Inquisitore appellatio: & haec interdum est aliqua atque iusta, interdum est friuola atque nulla. Quando enim delatus sentit ab Inquisitore realiter & de facto contra ius & iustitiam aggravatum, utpote, quia non vult eum ad se defendendum admittere, vel solus sine Episcopo seu Vicario pronuntiauit delatum questionare, & similia non fida, & appellat ab Inquisitore, huiusmodi gravamina allegando, atque apostolos saepe & saepius postulando: tunc Inquisitor appellatione huiusmodi sibi praesentata sine turbatione atque metu debet petere copiam appellationis protestans verbo, quod non currat sibi tempus. Et cum ipse delatus tradiderit sibi copiam, adhuc inquisitor habet duos dies ad respondendum: & post haec habet adhuc triginta ad apostolos exhibendum: Et licet statim possit respondere, & apostolos dare, istos vel illos, ubi multum sit peritus: tamen, ut cautius procedatur, melius est aliquem terminum vel decem, vel viginti, vel vigintiquinque dierum eidem ad dandum pariter & recipiendum apostolos, quales dare decernit, assignare, cum potestate prorogandi infra tempus iuris.

